

14 Relaties

14.1 Mens met mensen

Sociaal wezen

Beschrijving

In je eentje kun je niet overleven. We hebben een sociaal systeem nodig om mens te worden.

Leerdoelen

De leerlingen weten wat een sociaal systeem is.

De leerlingen weten waarom een mens anderen nodig heeft om op te groeien.

De leerlingen kunnen kort weergeven welk inzicht de experimenten van Harry Harlow hebben opgeleverd.

De leerlingen kunnen weergeven hoe het bijbelse scheppingsverhaal laat zien dat mensen elkaar nodig hebben.

Werkvorm

Onderzoeken

Didactische aanwijzingen

1. Lees de tekst van pagina 50.

2. Bekijk gezamenlijk het filmpje via Schooltas, over kinderen die in de wildernis opgroeien.

3. Laat leerlingen meer informatie opzoeken (in groepjes) over één van deze kinderen. Door wie is het opgevoed? Welk dierlijk gedrag heeft hij/zij overgenomen? Op welke terreinen komen deze kinderen iets te kort, waardoor zij zich moeilijk kunnen handhaven in de gewone wereld?

4. Lees bron 1 en bekijk het filmpje hierover via Schooltas.

5. Wat roept dit filmpje op?

6. Stel ook de ethische vraag over dit onderzoek aan de orde: het onderzoek heeft veel verhelderd over (on)veilige hechting bij kinderen. Maar is het ethisch verantwoord om deze aapjes aan zo'n onderzoek te onderwerpen?

7. Lees bron 2. Welke conclusie valt daaruit te trekken?

Tijdsplanning

30 minuten

Vriendschap

Beschrijving

Vriendschap kent vele vormen en gradaties. Maar het hebben van een vriend is onontbeerlijk.

Leerdoelen

De leerlingen kunnen vier vormen van vriendschap benoemen.

De leerlingen kunnen deze indeling toepassen op hun eigen leven.

De leerlingen bezinnen zich op de vraag wat zij in hun vriend(en) waarderen.

Werkvorm

Vriendenboek maken

Didactische aanwijzingen

1. Lees de tekst van pagina 51, bron 3 en 4.
2. Laat de leerlingen voor zichzelf opdracht 5 maken.
3. Bespreek de bijbehorende vragen
4. Laat de leerlingen opdracht 9 maken.

Tijdsplanning

15 – 25 minuten

Ontwikkeling

Beschrijving

Vriendschappen zijn dynamisch. Ze ontwikkelen en veranderen.

Leerdoelen

De leerlingen kunnen verwoorden hoe vriendschappen zich ontwikkelen.
De leerlingen kunnen aangeven hoe die ontwikkeling in hun eigen leven verloopt.
De leerlingen kunnen aangeven wat zij onder ware vriendschap verstaan.

Werkvorm

Aforisme maken

Didactische aanwijzingen

1. Lees de tekst van pagina 53.
2. Bespreek de bijbehorende vragen, met name vraag 13 en 14.
3. Noteer kernbegrippen die uit deze antwoorden naar voren komen.
4. Laat leerlingen hun eigen aforisme (= een korte, bondige uitspraak die meestal grappig is en die wijsheid bevat) over vriendschap schrijven.

Tijdsplanning

15 – 20 minuten

Wederhelft

Beschrijving

Het is de vraag of zoeken naar 'die ene ware' wel zinvol is. Bestaat die wederhelft wel?

Leerdoelen

De leerlingen kunnen de mythe van Aristofanes navertellen.
De leerlingen bezinnen zich op de vraag of er één speciale wederhelft bestaat.
De leerlingen denken na over de vraag of je zonder partner een half mens bent.

Werkvorm

Klassengesprek

Didactische aanwijzingen

1. Bekijk de mythe van Aristofanes, zoals dat verbeeld is in het filmpje via Schooltas (een uitgebreidere versie dan in het boek staat).
2. Bespreek deze mythe met elkaar. Kan dit waar zijn, ook al is het niet zo gebeurd? Welk ideaalbeeld wordt er met deze mythe uitgedragen?
3. Lees de tekst van pagina 54. Zou je wederhelft onmiddellijk herkennen? Zijn mensen zonder partner maar een half mens? In wat voor opzicht zijn mensen met een partner compleet? Via Schooltas is ook nog een filmpje te zien waar jonge mannen zich uitlaten over 'de ware'. Praten zij hier anders over dan vrouwen?

Opdracht 19 laat leerlingen gedichten schrijven over een speciale vriend(in). Deze gedichten kunnen gebundeld worden. Elke leerling kan dan een exemplaar van de bundel krijgen.

Tijdsplanning

15 – 30 minuten

Controle

Aan het eind van deze paragraaf kun je:

- ❖ uitleggen wat een sociaal systeem is
- ❖ aangeven waarom een mens anderen nodig heeft om op te groeien
- ❖ vertellen welk inzicht de experimenten van Harry Harlow hebben opgeleverd
- ❖ aangeven hoe het bijbelse scheppingsverhaal impliceert dat mensen elkaar nodig hebben
- ❖ vier vormen van vriendschap benoemen
- ❖ deze indeling toepassen op je eigen vrienden/kennissenkring
- ❖ vertellen wat jij specifiek waardeert in je vriend(en)
- ❖ uitleggen hoe vriendschappen zich ontwikkelen
- ❖ vertellen wat jij verstaat onder ware vriendschap
- ❖ de mythe van Aristofanes navertellen
- ❖ vertellen of jij denkt dat er één speciale wederhelft bestaat
- ❖ vertellen of jij vindt mensen zonder partner maar half mens zijn.

14.2 Bloedband

Toevallig?

Beschrijving

De familieband is anders dan alle andere; je draagt 'm leven een leven lang met je mee.

Leerdoelen

De leerlingen kunnen aangeven wat er bijzonder is aan een bloedband.

De leerlingen bezinnen zich op de vraag wat hun familie voor hen betekent.

De leerlingen kunnen uitleggen wat karma te maken kan hebben met iemands plek in een familie.

Werkvorm

Stamboom maken

Didactische aanwijzingen

1. Lees de tekst van pagina 55 en bron 6.
2. Bespreek de bijbehorende vragen.
3. Laat leerlingen opdracht 26 maken.

Tijdsplanning

20 – 25 minuten

DNA en meer

Beschrijving

De familiegeschiedenis draag je met je mee en heeft invloed op je eigen leven.

Leerdoelen

De leerlingen weten wat er met een familiemythe bedoeld wordt.

De leerlingen denken na over de vraag welke gewoonten en waarden zij van hun familie meekrijgen.

De leerlingen staan stil bij de impact van een donkere familiegeschiedenis, zoals in het geval van een slavernijverleden, of van overlevenden van de shoah.

Werkvorm

Klassengesprek

Didactische aanwijzingen

1. Lees met elkaar de tekst van pagina 56 en bron 7.
2. Bespreek de bijbehorende vragen. Laat eventueel vraag 29 eerst door de leerlingen opschrijven.
3. Lees bron 8 en bekijk de clip via Schooltas. De tekst van de rap kunt u hier downloaden:
http://www.schooltv.nl/files/Letterlijke_tekst/2013/2013_t_WO_NTR_425465_typhoonslavernij01.pdf
4. Bespreek wat de gevolgen zijn van zo'n familiegeschiedenis. Bespreek vraag 32 t/m 35.
5. Bekijk via Schooltas het filmpje *the DNA-journey*. Verandert dat je idee over wie je familie is en waar je vandaan komt? Waarom worden mensen hier zo emotioneel van? Waarom wordt er gesuggereerd dat iedereen dit zou moeten doen? Zou dit ook iets op kunnen lossen, als het gaat om slavernij, bijvoorbeeld?

Extra

Als u extra aandacht wilt besteden aan het onderzoeken van wat leerlingen van huis uit meekrijgen, kunt u hen onderstaande opdracht laten doen, of de stellingen klassikaal bespreken.

Opdracht

Werk in tweetallen. Lees onderstaande stellingen en geef aan hoe daar **bij jou thuis** over gedacht wordt. Leg aan elkaar je antwoord uit. Bekijk welke overeenkomsten en verschillen er zijn.

Stellingen

1. Als er visite komt, gaat bij ons vanzelfsprekend de televisie uit.
2. School is heel belangrijk. Zonder diploma kom je nergens.
3. Wij vieren alles wat er te vieren valt, het liefst met de hele familie.
4. Ruzie maken lost niets op, je kunt maar beter de harmonie bewaren.
5. Praten helpt, als je iets dwarszit.
6. Natuurlijk gaan we regelmatig op bezoek bij mijn grootouders.
7. Opgeven is geen optie.
8. Uiteindelijk kun je niemand vertrouwen.

Tijdsplanning

20 -25 minuten

Nieuwe familie

Beschrijving

Veel mensen krijgen er in de loop van hun leven 'nieuwe familie' bij, door echtscheiding, sterfgevallen of door adoptie.

Leerdoelen

De leerlingen denken na over de voor- en nadelen van een 'nieuwe familie'.
De leerlingen kunnen vier valkuilen benoemen die in een nieuw gezin kunnen ontstaan.

Werkvorm

Klassengesprek

Didactische aanwijzingen

1. Lees de tekst van pagina 57, bron 9 en 10.
2. Bespreek de bijbehorende vragen.

Tijdsplanning

10 - 20 minuten

Het belang van familie

Beschrijving

Het belang van familie wordt ook in wereldgodsdiensten onderschreven.

Leerdoelen

De leerlingen weten wat de spirituele aspecten van een familieband kunnen inhouden.
De leerlingen weten wat er bedoeld wordt met 'heb eerbied voor je vader en moeder.'
De leerlingen weten waarom het stichten van een gezin in de islam gezien wordt als de beste manier om God te eren.
De leerlingen weten waarom hindoes hun voorouders vereren.
De leerlingen weten wat een poedja is.

Werkvorm

Stellingen bedenken

Didactische aanwijzingen

1. Laat de leerlingen pagina 58 en 59 lezen.
2. Laat de leerlingen opdracht 42 in tweetallen uitvoeren.
3. Bespreek een aantal stellingen plenair.

Controle

Aan het einde van deze paragraaf kun je:

- ❖ in eigen woorden aangeven wat er bijzonder is aan een bloedband
- ❖ vertellen wat jouw familie voor je betekent
- ❖ uitleggen wat karma te maken kan hebben met iemands plek in de familie
- ❖ uitleggen wat een 'familiemythe' is
- ❖ vertellen welke gewoonten en waarden jij van je familie mee krijgt
- ❖ uitleggen wat de impact kan zijn van een donkere familiegeschiedenis
- ❖ voor- en nadelen benoemen van het hebben van een 'nieuwe familie'
- ❖ spirituele aspecten van een familieband benoemen
- ❖ uitleggen waarom het stichten van een gezin in de islam gezien wordt als de beste manier om God te eren
- ❖ uitleggen waarom hindoes hun voorouders vereren
- ❖ vertellen wat een poedja is.

14.3 Seksualiteit

Intimiteit en kwetsbaarheid

Beschrijving

Het heilige, spirituele aspect van seksualiteit blijft nogal eens onbesproken.

Leerdoelen

De leerlingen staan stil bij het spirituele aspect van seksualiteit.

Werkvorm

Associaties vergelijken

Didactische aanwijzingen

1. Verdeel de klas in aparte jongens- en meisjesgroepen.
2. Laat hen zo veel mogelijk woorden opschrijven die te maken hebben met liefde en seks. Gebruik hiervoor een groot vel papier.
3. Hang de vellen naast elkaar op en vergelijk ze met elkaar. Wat zijn de belangrijkste verschillen tussen jongens en meisjes? Wat zijn de overeenkomsten? Wat wil dat zeggen?
4. Lees de tekst van pagina 60. Bekijk via Schooltas het filmpje waarin verschillen tussen seks en porno worden uitgelegd. Wat roept dat filmpje op? Is het ongemakkelijk om ernaar te kijken? Is te achterhalen waar dat door komt?

Tijdsplanning

20 – 25 minuten

Seksuele moraal

Beschrijving

Als het om moraal gaat, zijn religieuze ideeën en culturele invloeden nauw met elkaar verweven.

Leerdoelen

De leerlingen weten dat wat als 'goed' of 'normaal' wordt gezien zowel religieus als cultureel bepaald is.

De leerlingen kunnen weergeven op welke seksuele aspecten het accent gelegd wordt in jodendom, christendom en islam.

De leerlingen kunnen aangeven waarom seksualiteit aan morele regels gebonden wordt.

De leerlingen kunnen aangeven wat de keerzijde is van de seksuele moraal.

De leerlingen weten wat er bedoeld wordt met 'een dubbele moraal'.

Werkvorm

Filmfragment bekijken en klassengesprek

Didactische aanwijzingen

1. Bekijk via Schooltas het filmpje 'Losgeslagen seksuele moraal' – **NB** jongeren praten hier vrijmoedig over seks!
2. Laat leerlingen opschrijven met welke uitspraken ze het eens dan wel oneens zijn.
3. Bespreek met elkaar of 'de moraal' inderdaad 'losgeslagen' is. Los waarvan? En wie bepaalt dat? Zouden de jongeren in het filmpje allemaal eerlijk zijn? Geldt er voor meisjes een andere standaard dan voor jongens?
4. Lees de tekst van pagina 61.
5. Bespreek de voor- en nadelen die gelden ten aanzien van een seksuele moraal.

6. Bespreek of er momenteel geen enkele moraal heerst of dat moraal alleen verschoven is.
7. Bespreek in hoeverre er een dubbele moraal geldt (*opdracht 49* geeft aanwijzingen voor een discussie hierover)
8. Bekijk via Schooltas het filmpje over de mythen rondom het maagdevlies. Welke vooroordelen worden hierin ontkracht? Kan kennis vooroordelen beslechten?

Tijdsplanning

30 – 40 minuten

Celibaat en paradijs

Beschrijving

In diverse religies wordt er een andere waarde aan seksualiteit toegekend.

Leerdoelen

De leerlingen weten wat het celibaat is en waarom dat is ingesteld.

De leerlingen weten wat een ascetisch leven is.

De leerlingen kunnen uitleggen waarom christenen een ascetisch ideaalbeeld hebben.

De leerlingen kunnen uitleggen waar het familie-ideaal van moslims vandaan komt.

De leerlingen kunnen weergeven waar de verschillende kijk op seksualiteit bij moslims en christenen vandaan komt.

De leerlingen kunnen twee oorzaken noemen van seksueel misbruik in de kerken.

De leerlingen kunnen uitleggen waar de misverstanden rondom het beeld van 'de 72 maagden' vandaan komen en hoe het verhaal eigenlijk gelezen moet worden.

Werkvorm

Betoog schrijven

Didactische aanwijzingen

1. Lees de tekst van pagina 62, bron 11, 12 en 13.

2. Bespreek de bijbehorende vragen.

3. Bekijk via Schooltas het filmpje over celibaat in het boeddhisme.

4. Laat leerlingen een betoog van circa 300 woorden schrijven over het celibaat, waarin zij aangeven waarom zij daar zelf wel of niet voor zouden kiezen.

Opdracht 56 laat leerlingen onderzoek doen naar seksueel misbruik in de kerken.

Tijdsplanning

20 – 25 minuten. Het betoog kan eventueel als huiswerk worden meegegeven.

Homoseksualiteit

Vooraf

Als homoseksualiteit een onderwerp is dat in de klas veel controverse oproept, kunt u overwegen er meer aandacht aan te besteden. Vaak heeft dat te maken met bepaalde vooroordelen en met onbekendheid; leerlingen hebben nog nooit gepraat met iemand die homoseksueel is. Het COC verzorgt bijvoorbeeld gastlessen met ervaren voorlichters. Meer informatie is te vinden op <http://www.gayandschool.nl/kennisbank/voorlichting-in-de-klas-door-het-coc/>

Beschrijving

Ondanks veel emancipatoire stappen is homoseksualiteit nog altijd iets dat uitgelegd en vaak zelfs verdedigd lijkt te moeten worden.

Leerdoelen

De leerlingen bezinnen zich op de vraag waarom homoseksualiteit vaak als probleem wordt gezien.

De leerlingen bezinnen zich op de vraag waarom homoseksualiteit door sommige gelovigen wordt afgewezen.

De leerlingen bezinnen zich op de vraag waarom homoseksualiteit in de sport(voetbal)wereld soms nog moeilijk ligt.

Werkvorm

Klassengesprek

Didactische aanwijzingen

1. Bekijk ter introductie 'Love has no labels' via Schooltas.
2. Lees de tekst van pagina 63 en 64, bron 14 en 15.
3. Bespreek de bijbehorende vragen.

Opdracht 64 laat leerlingen onderzoek doen naar de campagne van de Remonstrantse Broederschap, waarbij men zich o.a. inzette voor de acceptatie van homo's.

Tijdsplanning

15 - 20 minuten

Controle

Aan het eind van deze paragraaf kun je:

- ❖ aangeven wat onder de spirituele kant van seksualiteit verstaan wordt
- ❖ uitleggen waarom dat wat als 'goed' of 'normaal' wordt gezien zowel religieus als cultureel bepaald wordt
- ❖ aangeven op welke seksuele aspecten het accent gelegd wordt in jodendom, christendom en islam
- ❖ uitleggen waarom seksualiteit aan morele regels gebonden is
- ❖ verklaren wat de keerzijde is van de seksuele moraal
- ❖ aangeven wat er bedoeld wordt met een dubbele moraal
- ❖ vertellen wat celibaat is en waarom dat is ingesteld
- ❖ uitleggen wat een ascetisch leven is
- ❖ uitleggen waar het christelijke ascetisch ideaal vandaan komt
- ❖ uitleggen waar het familie-ideaal bij moslims vandaan komt
- ❖ uitleggen waarom christenen en moslims, algemeen gesproken, een verschillende kijk op seksualiteit hebben
- ❖ twee oorzaken noemen van het seksueel misbruik binnen de kerken
- ❖ uitleggen waar het verhaal van de '72 maagden' vandaan komt en waarom daar misverstanden over kunnen heersen
- ❖ aangeven waarom homoseksualiteit vaak als probleem wordt gezien
- ❖ aangeven waarom homoseksualiteit door sommige gelovigen wordt afgewezen
- ❖ aangeven waarom homoseksualiteit in de sportwereld soms moeilijk ligt.